„FIIUL OMULUI, STĂI PRE PICIOARELE TALE". TRADUCEREA VOCATIVULUI ÎN *IEZ. 2:1-47:6*

PROF. DR. IOANA COSTA
Universitatea din Bucureşti
ioanacosta@yahoo.com

Abstract: Prophet Ezekiel is constantly addressed by the phrase „Son of man"; the Romanian translations seldom preserve the vocative case of the expression, either mirroring the fading status of this case, or as stylistic option for a proper designation of the divine investiture.
Keywords: Septuagint, *Ezekiel*, vocative case, Romanian translation

1. Preambul

Adresarea către Iezechiel prin sintagma „fiul omului" în cazul vocativ apare cu o frecvenţă ce o transformă într-un mesaj în sine: de 94 de ori, într-un text care are 48 de capitole. Conţinutul sintagmei a fost analizat în mod repetat, mai cu seamă în perspectivă mesianică. Articolul de faţă se opreşte asupra realizării morfosintactice, din cele două perspective imediate: ponderea adresării directe în fiecare ocurenţă a segmentului gr. *υἱὲ ἀνθρώπου* din cartea *Iezechiel* a *Septuagintei* şi avatarurile vocativului românesc, într-un studiu restrâns la acest tip de apelare[1].

Sintagma în sine a fost cercetată abundent de textele patristice, prin filtrul ocurenţelor (88) din Noul Testament (cu dublă articulare: *ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου*), puse mereu în legătură cu Dan. 7:13-14, unde raportarea este clară, în diferenţiere pozitivă faţă de cele patru fiare şi de inferioritate faţă de „Cel vechi de zile" (LXX-NEC): „[13]Priveam în vedenie de noapte şi, iată, pe norii cerului venea ca un fiu al omului (*ὡς υἱὸς ἀνθρώπου*) şi [Cel] ca [unul] vechi de zile se afla acolo, şi cei de faţă s-au apropiat de el. [14]Şi i s-a dat puterea şi toate neamurile pământului, pe seminţii, şi întreaga slavă erau în slujba lui; şi puterea lui [este] putere veşnică, ce nicicând nu va fi luată: şi împărăţia lui nicicând nu se va strica". Textul apare în

[1] Pericopa Iez. 2:1, de pildă, are următoarele echivalări în câteva dintre traducerile româneşti: „Fiul omului! Scoală-te în picioare ca să vorbesc cu tine!" (GAL. 1938); „Fiul omului, scoală în picioare, că am să-ţi vorbesc!" (BIBL. 1688 şi BIBL. 1988); „Fiul omului, ţine-te pe picioarele tale şi-ţi voi grăi!" (ANANIA 2001); „Fiul omului, stai în picioare, şi-ţi voi vorbi!" (CORNIL. 2000); „Fiiul omului, stăi pre picioarele tale şi voiu grăi cătră tine" (BIBLIA 1688); „Fiiul omului, stăi pre picioarele tale şi voiu grăi cătră tine!" (MICU); „Fiiul omului, stăi pă picioarele tale şi voiu grăi cu tine!" (VULG. BLAJ); „Fiu al omului, stai pe picioarele tale şi îţi voi grăi" (LXX-NEC).

BDD-A19600 © 2012 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:54 UTC)

versiunea Theodotion cu diferenţe care nu afectează sintagma cercetată aici: „[13]Priveam în vedenie de noapte şi, iată, cu norii cerului venea ca un fiu al omului (*ὡς υἱὸς ἀνθρώπου*); şi a înaintat până la Cel vechi de zile şi a fost adus în faţa Lui. [14]Şi i s-a dat domnia şi cinstirea şi împărăţia, şi toate popoarele, seminţiile şi limbile îi vor sluji; puterea lui [este] putere veşnică, ce nu va trece, şi împărăţia lui nu va fi nimicită".

Expresia este reluată în capitolul următor (8:17) al cărţii *Daniel*, chiar într-o adresare directă, similară celor din cartea *Iezechiel* (LXX-NEC): „[17]...şi mi-a zis: «Înţelege, fiu al omului (*υἱὲ ἀνθρώπου*), căci această arătare [este] chiar pentru ceasul vremii cuvenite»"; versiunea Theodotion, din nou, atestă acelaşi uz al sintagmei de faţă: „[17]...şi [el] a zis către mine: «Pricepe, fiu al omului (*υἱὲ ἀνθρώπου*), căci vedenia [este] chiar pentru sfârşitul vremii»".

A treia mărturie din cartea *Daniel* pe care o putem folosi în această investigaţie este 10:11; versetul nu conţine nici sintagma „fiul omului", nici vreo adresare în cazul vocativ (cu toate că varianta Theodotion ar trebui să conţină vocativul gr. *ἄνερ*, înlocuit însă formal de nominativ, poate sub atracţia apelării ambigue, lipsite chiar şi de marca intonaţiei – aşa cum, tradiţional, sunt editate fără accent numele proprii străine în Septuaginta –, *Δανιηλ*), dar conduce cumva la articularea segmentului din cartea *Iezechiel* în traducerile uzuale, inclusiv prin detaliul îndemnului de a sta drept în picioare (LXX-NEC): „[11]Şi mi-a spus: «Daniele, eşti un om vrednic de milostivire (*ἄνθρωπος ἐλεεινὸς εἶ*); cugetă la poruncile pe care eu le grăiesc către tine, şi stai pe locul tău, căci tocmai am fost trimis la tine!»", cu versiunea Theodotion simţitor diferită „[11]Şi mi-a spus: «Daniele, bărbat al dorirlor (*ἀνὴρ ἐπιθυμιῶν*), înţelege cuvintele pe care le voi rosti către tine, şi stai pe picioarele tale, căci acum am fost trimis la tine!»".

2. *Iezechiel*: 94 de ocurenţe

În cartea *Iezechiel*, sintagma de apelare „fiul omului" – în cazul vocativ, traductibilă mai degrabă prin „fiule de om", cu marca desinenţială a cazului – apare[2] în situaţii comunicaţionale pe care le putem sistematiza în două serii, cu variante de realizare: într-o primă serie, în porunci directe, cu includerea explicită sau nu a pronumelui personal, într-o topică emfatică sau nu (vocativul în poziţia primă sau secundă) şi, într-a doua serie, în relatări care i se adresează „fiului de om", în manieră fatică, de asemenea într-o topică de subliniere sau nu (vocativul în poziţia primă sau secundă).

Apelarea directă, de tipul pronume personal pers. II sg. însoţit de cazul vocativ apare mereu cu o marcă a coordonării, fie că este vorba de îndemnul la un act, ca în 2:6 („Iar tu, fiu al omului, să nu te temi de ei şi nici să nu te pierzi cu firea în faţa lor"), 2:8 („Iar tu, fiu al omului, ascultă-L pe Cel care îţi grăieşte"), 4:1 („Iar tu, fiu

[2] Exemplificările provin din ediţia LXX-NEC, cu minime ajustări (*e.g.* 15:2).

BDD-A19600 © 2012 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:54 UTC)

al omului, ia-ţi o cărămidă, pune-ţi-o dinainte şi scrijeleşte pe ea cetatea”), 5:1 („Iar tu, fiu al omului, ia-ţi o sabie [mai] ascuţită decât un brici de bărbier”), 12:3 („Iar tu, fiu al omului, pregăteşte-ţi boccea de robie”), 13:17 („Iar tu, fiu al omului, aţinteşte-ţi faţa împotriva fiicelor poporului tău”), 21:11 („Iar tu, fiu al omului, geme frângându-ţi mijlocul”), 21:19 („Iar tu, fiu al omului, proroceşte şi loveşte-ţi mâinile una de alta şi ia a doua sabie”), 21:24 („Şi tu, fiu al omului, pregăteşte-ţi două căi [pe care] să intre sabia regelui din Babilon”), 43:10 („Şi tu, fiu al omului, arată-i casei lui Israel Casa”), fie că este transmiterea unui mesaj, ca în 7:2 („Şi tu, fiu al omului, zi: «Acestea le spune Domnul»”), 21:33 („Şi tu, fiu al omului, proroceşte şi zi: «Acestea le spune Domnul»”), 28:1 („Iar tu, fiu al omului, spune-i mai-marelui din Tyr: «Acestea le spune Domnul»”), 33:10 („Şi tu, fiu al omului, spune-i casei lui Israel: «Aşa aţi vorbit»”), 36:1 („Iar tu, fiu al omului, proroceşte împotriva munţilor lui Israel şi spune munţilor lui Israel: «Ascultaţi cuvântul Domnului»”), 39:1 („Şi tu, fiu al omului, proroceşte împotriva lui Gog şi spune: «Acestea le spune Domnul»”), 39:17 („Şi tu, fiu al omului, zi: «Acestea le spune Domnul»”).

La ocurenţele înseriate aici se adaugă formularea deictică, incluzând particula *ἰδοῦ* (provenită dintr-un imperativ) cu sensul ‘iată’, din nou însoţită de o marcă a coordonării, în 3:25 („Şi tu, fiu al omului, iată: ţi s-au pus legători şi te vor lega cu ele”).

Secvenţa [*tu*+voc.] poate aparţine unei constatări, ca în 33:7 („Şi tu, fiu al omului, pe tine te-am pus străjer pentru casa lui Israel”), cu o marcă a coordonării. Adresarea directă poate lua forma unei interogări: 15:2 („Şi tu, fiu al omului, ce este lemnul viţei faţă de toate lemnele ramurilor care sunt în copacii pădurii?”), 22:2 („Şi tu, fiu al omului, oare vei judeca cetatea [plină de] sânge?”), ca şi în majoritatea ocurenţelor menţionate până aici, este prezentă o marcă a coordonării înaintea apelativului „fiu al omului”. Unele interogări apar în fraze frânte, ca 24:25 („Iar tu, fiu al omului – oare nu în ziua când iau tăria de la ei... [26] în ziua aceea...”), 33:30 („Şi tu, fiu al omului, [iată,] fiii poporului tău grăiesc despre tine...”).

Topica inversă, de tip [voc.+*tu*], apare, fără o marcă a coordonării, în 12:2 („Fiu al omului, tu trăieşti în mijlocul nelegiuirilor acestor [oameni]”).

Cu mult mai frecvente sunt ocurenţele de tip [voc., ...], în care lipseşte pronumele personal *tu*. Regăsim aici cele două direcţii de dezvoltare a poruncii, ca împlinire a unui act, în 2:1 („Fiu al omului, stai pe picioarele tale şi îţi voi grăi”), 2:3 („Fiu al omului, Eu te trimit”), 3:1 („Fiu al omului, mănâncă sulul acesta”), 3:3 („Fiu al omului, gura ta va mânca şi pântecele tău se va umple de sulul acesta”), 3:4 („Fiu al omului, du-te [şi] mergi către casa lui Israel”), 3:10 („Fiu al omului, toate cuvintele pe care ţi le-am grăit ia-le în inima ta şi ascultă-le”), în 3:17 („Fiu al omului, te-am pus străjer pentru casa lui Israel”), 6:2 („Fiu al omului, aţinteşte-ţi faţa înspre munţii lui Israel”), 8:5 („Fiu al omului, ridică-ţi ochii”), 8:8 („Fiu al omului, sapă”), 16:2 („Fiu al omului, dă mărturie Ierusalimului”), 20:4 („Fiu al omului, dă-le lor mărturie”), 21:2 („Fiu al omului, aţinteşte-ţi faţa împotriva

BDD-A19600 © 2012 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:54 UTC)

Thaimanului"), 24:2 („Fiu al omului, scrie-ţi în [fiecare] zi"), 25:2 („Fiu al omului, aţinteşte-ţi faţa înspre fiii lui Ammon"), 27:2 („Fiu al omului, porneşte bocet pentru Sor"), 28:12 („Fiu al omului, porneşte bocet pentru mai-marele Tyrului"), 28:21 („Fiu al omului, aţinteşte-ţi faţa înspre [cetatea] Sidon"), 29:2 („Fiu al omului, aţinteşte-ţi faţa înspre Faraon"), 32:2 („Fiu al omului, porneşte un bocet pentru faraon"), 32:18 („Fiu al omului, boceşte pentru ţăria Egiptului"), 35:2 („Fiu al omului, întoarce-ţi faţa spre muntele Seir"), 37:16 („Fiu al omului, ia-ţi un toiag şi scrie pe el"), 38:2 („Fiu al omului, aţinteşte-ţi faţa înspre Gog şi ţinutul lui Magog"), 44:5 („Fiu al omului, rânduieşte-ţi în inima ta şi priveşte") sau ca transmitere a unui mesaj, în 13:2 („Fiu al omului, proroceşte împotriva prorocilor lui Israel, proroceşte şi spune-le:..."), 17:2 („Fiu al omului, povesteşte [o] poveste şi spune [o] parabolă pentru casa lui Israel şi zi: ..."), 17:12 („Fiu al omului, spune-i casei care [Mă] întărâtă: ..."), 20:3 („Fiu al omului, grăieşte-le bătrânilor lui Israel şi spune-le: ..."), 21:14 („Fiu al omului, profeţeşte şi zi: ..."), 22:24 („Fiu al omului, spune-i [ţării]: ..."), 30:2 („Fiu al omului, proroceşte şi zi: ..."), 31:2 („Fiu al omului, spune-i lui Faraon, regele Egiptului, şi mulţimii alor săi: ..."), 33:2 („Fiu al omului, grăieşte-le fiilor poporului tău şi spune-le: ..."), 34:2 („Fiu al omului, proroceşte împotriva păstorilor lui Israel, proroceşte şi spune-le păstorilor: ...").

Mai puţin frecvente sunt ocurenţele vocativului în poziţie medială sau finală, de tipul [..., voc., ...] sau [..., voc.], ca împlinire a unui act, în 11:4 („...să proroceşti împotriva lor, să proroceşti, fiu al omului."), 20:27 („... grăieşte către casa lui Israel, fiu al omului, şi spune-le: ..."), 21:7 („...să proroceşti, fiu al omului, şi să-ţi aţinteşti faţa împotriva Ierusalimului"), 21:17 („Înalţă strigăt şi jeluieşte-te, fiu al omului, căci [sabia] a ajuns în poporul Meu") şi ca mesaj ce trebuie să fie transmis, în 37:9 („Proroceşte, fiu al omului, proroceşte asupra duhului şi spune-i duhului: ..."), 38:14 („...proroceşte, fiu al omului, şi spune-i lui Gog: ...").

Utilizarea fatică a vocativului este marcată de două coordonate: interogaţie *versus* informare sau constatare, pe de o parte, şi topica, pe de altă parte. Formula interogativă de tip [voc., ...] apare în 8:6 („Fiu al omului, ai văzut ce fac aceştia?"), 8:12 („Fiu al omului, ai văzut ce fac bătrânii casei lui Israel ...?"), 8:15 („Fiu al omului, ai văzut?"), 12:9 („Fiu al omului, nu ţi-a spus casa lui Israel ...?), 12:22 („Fiu al omului, ce [înseamnă] pentru voi zicala aceasta ...?"), 18:2 („Fiu al omului, ce [înseamnă] pentru voi zicala aceasta ...?"); 23:36 („Fiu al omului, nu le vei judeca oare tu pe Oola şi Ooliba?"), 37:3 („Fiu al omului, oare vor [mai] fi vii oasele acestea?"), iar de tip [..., voc.], în 8:17 („Ai văzut, fiu al omului?"), 40:4 („Ai văzut, fiu al omului?"), 43:7 („Ai văzut, fiu al omului, ...?"), 47:6 („Ai văzut, fiu al omului?"). Ceva mai abundente sunt vocativele din fraze de informare sau constatare: de tip [voc., ...] în 4:16 („Fiu al omului, iată, Eu voi spulbera ..."), 11:2 („Fiu al omului, aceşti [sunt] bărbaţii ..."), 11:15 („Fiu al omului, fraţii tăi şi bărbaţii [aflaţi] cu tine în robie ..."), 12:2 („Fiu al omului, tu trăieşti în mijlocul nelegiuirilor acestor [oameni] ..."), 12:18 („Fiu al omului, mănâncă-ţi pâinea în durere şi bea-ţi apa în chin şi tulbruare."), 14:3 („Fiu al omului, bărbaţii aceştia şi-au aşezat

BDD-A19600 © 2012 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:54 UTC)

cugetările ..."), 14:13 („Fiu al omului, dacă o ţară păcătuieşte împotriva Mea ..."), 23.2 („Fiu al omului, erau două femei, fiice ale aceleiaşi mame ..."), 26:2 („Fiu al omului, pentru că Sor a vorbit ..."), 29:18 („Fiu al omului, Nabucodonosor, regele Babilonului, şi-a pus oastea la trudă grea ..."), 30:21 („Fiu al omului, am zdrobit braţele lui Faraon ..."), 33:24 („Fiu al omului, cei care locuiesc în ţinuturile pustiite ..."), 37:11 („Fiu al omului, oasele acestea sunt toată casa lui Israel ..."), 36:17 („Fiu al omului, [cei din] casa lui Israel au locuit în ţara lor ..."), 43:18 („Fiu al omului, acestea le spune Domnul ..."), iar de tip [..., voc.], mereu în fraze frânte, în 12:27 („Fiu al omului, iată: casa lui Israel ..."), 22:18 („Fiu al omului, iată: [cei din] casa lui Israel ..."), 24:16 („Fiu al omului, iată: Eu iau de la tine desfătarea ochilor tăi ...").

3. Observaţii asupra vocativului românesc

Echivalările româneşti ale sintagmei gr. *υἱὲ ἀνθρώπου* eludează forma consacrată de morfologie, optând majoritar pentru nominativul articulat. Paralela cu textul dublu al cărţii Dan. 10:11 accentuează şi justifică preferinţa pentru nominativ. Recurgerea la forma ambiguă de nominativ/vocativ neaccentuat sau la uzul curent, de extindere a nominativului în defavoarea vocativului marcat morfologic, este atenuată de punctuaţie şi de topică.

Vocativul (*vide* Vasiliu 1956: 7) este un caz (prin faptul că precizează o anumită parte a propoziţiei), poate avea funcţia părţii de propoziţie pe care o precizează (subiect, complement direct, complement indirect), îndeplineşte funcţia unei propoziţii imperative şi exprimă o relaţie de independenţă sau de dependenţă neobligatorie. Abordări teoretice convergente subliniază definirea vocativului ca un caz non-sintactic (Pană Dindelegan 2010: 57) şi, în varianta diacronică, din perspectiva limbilor vechi, cu precădere a latinei, ca incidentă exclamativă liberă (Sluşanschi 1994: 33). Se apropie de apoziţie ca funcţie sintactică (*vide* Tomescu 1998: 176), prin faptul că îşi păstrează independenţa de context chiar dacă primeşte un atribut ori, dimpotrivă, constituie o apoziţie a altui substantiv. Vocativul exprimă o relaţie de independenţă între el şi o anumită parte a propoziţiei alăturate, cu observaţia că, dacă ţinem seama că este el însuşi o propoziţie, exprimă o relaţie de independenţă între două propoziţii. Tocmai prin apropierea de apoziţie capătă legitimitate în norma gramaticală suprapunerea formală dintre nominativ şi vocativ.

Vocativul este pe deplin un caz din punctul de vedere al formei, având mărci proprii, în patru variante: înzestrat cu desinenţă proprie şi intonaţie caracteristică; cu desinenţă proprie, lungirea vocalei finale şi intonaţie caracteristică; marcat prin lungirea vocalei şi intonaţia caracteristică; numai cu intonaţia caracteristică.

Situaţia vocativului în planul lingvisticii comparate indo-europene impune definirea lui ca un caz relicvă pentru stadiul flexionar proto-indo-european al primei bifurcări funcţionale, între interpelare şi restul realizărilor morfologice. Vocativul reprezintă de fapt o relicvă formală, nu de atestare a funcţiei: în latină este conservat formal doar parţial la declinarea tematică (înregistrându-se forme

BDD-A19600 © 2012 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:54 UTC)

proprii numai la substantivele animate cu nominativul în *-us*); tendinţa generală de înlocuire cu forma nominativului (înzestrat cu funcţia de interpelare) cunoaşte o singură excepţie: alunecarea vocativului *Iuppiter*, cu geminată expresivă, spre uzul nominativului, comparabilă cu utilizarea infantilă a apelativului românesc *Doamne-Doamne*.

Limba română prezintă desinenţe specifice pentru vocativ, manifestându-şi, în plan romanic, caracterul conservator al flexiunii cazuale: dintre desinenţele de vocativ, unele sunt moştenite din latină, fiind probabil întărite prin formele corespunzătoare din slavă (forma de masculin singular *-e*), altele sunt împrumutate chiar din slavă (forma de feminin singular *-o*), altele sunt formate în interiorul limbii române: forma de masculin singular *-ule*, creată din articolul enclitic masculin singular *-(u)l* la care s-a ataşat desinenţa caracteristică a vocativului, conducând la o paradigmă completă a declinării masculine articulate, cu diferenţiere formală pe cazuri (singular: *-ul*, *-ului*, *-ule*), precum şi forma de masculin/feminin plural *-lor*, creată prin preluarea desinenţei de genitiv-dativ plural articulat al substantivelor masculine (cu explicaţia uzuală de reinterpetare a expresiei „Vă spun vouă, fraţilor" prin alunecarea dativului înspre vocativ, probabil favorizată de ieşirea treptată din uz a apoziţiei acordate). Acestui tablou i se adaugă tendinţa, încă neacceptată ca normă, de diferenţiere pe genuri, *vide* ***dragelor/dragilor*, alături de ***dragele mele, dragii mei*.

Concluzia care decurge din această rapidă trecere în revistă a prezenţei concrete, în plan formal, a vocativului românesc este că, în timp ce flexiunea nominală slăbeşte în general, vocativul îşi creează forme noi. În acelaşi timp, este atestată puternic folosirea formei de nominativ cu funcţie de vocativ.

Revenind strict la sintagma cercetată aici („fiu al omului", „fiule de om"), observăm că vocativul în *-ule* este o formă ceva mai nouă, rar atestată în limba veche. Odată cu dispariţia desinenţelor cazuale, rolul lor este preluat de articolul enclitic: pierzându-se flexiunea nominală, ea este înlocuită cu flexiunea articolului. Avantajul imediat, în plan morfosintactic, este completarea paradigmei prin înregistrarea unui set complet de forme cu specific cazual. În unele situaţii, este cert că apariţia acestei desinenţe (de o amploare evidentă) are chiar cauze fonetice: pentru substantivul *fiu*, desinenţa de vocativ ataşată direct la rădăcină creează un cuvânt prea scurt, *id est* tranşa de după accent ar fi fost insuficientă pentru coborârea tonului, care funcţionează ca marcă necesară a interpelării, de unde răspândirea în uz a formei *fiule*.

Dicţionarul tezaur al limbii române (DLR, tom II.1, F-I, 1934), înregistrează cuvântul cu care se adresează cineva mai bătrân către un om mai tânăr, spre a-i arăta iubire, bunăvoinţă etc. (*cf. făt*): *„Prea bine, fiiule", a zis craiul* (Calendar 1844). Forma de certă descendenţă latinească *fii* apare adesea la Coresi; scrierile vechi atestă însă vocativul *fiule*. Tot în textele lui Coresi s-au păstrat forme de nominativ cu funcţie de vocativ (*Fiu, lasă-ţi-se păcatele tale*); în limba actuală nu mai apare decât urmat de adjectivul posesiv: *fiul meu*!

BDD-A19600 © 2012 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:54 UTC)

Se menţin uneori (Vasiliu 1956: 12-15) ambele forme în limbă (*-e*, *-ule*) nediferenţiate ca sens, tot aşa cum se înregistrează nuanţe particulare, afective, ataşate unei forme anume, fie că sunt peiorative, ironice, fie că sunt hipocoristice, preponderent ca urmare a conţinutului lexical al substantivului respectiv (*e.g. şarlatan*, *poet*, *copil*, *băiat*). Se păstrează numai în varianta în *-ule* formele de vocativ accentuate în silaba finala (*e.g. bâte*, *unche* au fost înlocuite de *bâtule*, *unchiule*).

În grupurile (Vasiliu 1956: 21) mai mari de cuvinte sau grupurile care conţin substantive determinate de atribute genitivale, funcţia de apelare este împlinită prin intonaţie. Desinenţele specifice vocativului apar în grupurile formate din cel mult două-trei cuvinte, dintre care unul exprimă calitatea celui căruia i se adresează vorbitorul, considerată în raport cu vorbitorul, iar al doilea este de cele mai multe ori un nume propriu. Desinenţa specifică apare fie numai la unul dintre cuvinte, fie la amândouă, aceste construcţii fiind mai frecvente în limba populară sau în vorbirea familiară: *iubite cetitoriule* (Miron Costin), *sărmane omule* (Creangă), *nene Iancule*, *coană Joiţica* (Caragiale), *cinstiților negustori* (Sadoveanu).

4. Concluzie

Sintagma „fiu al omului" din cartea *Iezechiel* poate fi interpretată ca indiciu al învestiturii divine, cu precizarea direcţiei de adresare sau cu impunerea smereniei, ori poate echivala cu asumarea publică a învestiturii de către profet, cu reluarea insistentă a adresării directe, pe care textul scris o înregistrează prin ghilimele (*vide* interpretarea particulelor greceşti ca echivalenţe ale semnelor de punctuaţie). A doua interpretare o conţine de fapt pe cea dintâi. Înregistrarea acestor forme de vocativ în traducerile româneşti preponderent prin echivalarea cu nominativul este firească (în sensul evoluţiei lingvistice, faţă de care o formă marcată a vocativului, „fiule", ar fi fost excesivă). Este, deopotrivă, în armonie cu mesajul originar, de subliniere apăsată a învestiturii profetului Iezechiel.

Bibliografie

A. Surse

ANANIA 2001 = *Biblia sau Sfânta Scriptură. Ediţie jubiliară a Sfântului Sinod*..., redactată şi adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania, EIBMBOR, Bucureşti, 2001.

BIBL. 1688 = *Biblia ádecă Dumnezeiasca Scriptuă a ceii Vechi şi ale ceii Noao Leage*, toate care s-au tălmăcit dupre limba elinească spre înţelegerea limbii româneşti, cu porunca preabunului Domn Ioan Şărban Cantacozino Basarabă Voievod..., Bucureşti, 1688 [ediţie modernă: EIBMBOR, Bucureşti, 1998].

BIBL. 1968 = *Biblia sau Sfînta Scriptură*, tipărită sub îndrumarea şi cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Justinian, patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfîntului Sinod, IBMOBOR, Bucureşti, 1968.

BDD-A19600 © 2012 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:54 UTC)

BIBL. 1988 = *Biblia sau Sfînta Scriptură*, tipărită sub îndrumarea şi cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod, EIBMBOR, Bucureşti, 1988.
CORNIL. 1920 = *Noul Testament al Domnului Nostru Isus Hristos*, tradus de D. Cornilescu, Societatea Evanghelică Română, Bucureşti, 1920 [pe copertă, 1921].
GAL. 1938 = *Biblia, adică Dumnezeiasca Scriptură a Vechiului şi a Noului Testament*, tradusă după textele originalelor ebraice şi greceşti de preoţii profesori Vasile Radu şi Gala Galaction din înalta iniţiativă a Majestăţii sale regelui Carol II, Fundaţia pentru Literatură şi Artă «Regele Carol II», Bucureşti, 1938.
LXX-NEC = *Septuaginta 6.II. Iezechiel, Suzana, Daniel, Bel şi balaurul*, Cristian Bădiliţă, Francisca Băltăceanu, Monica Broşteanu, Ioan-Florin Florescu (coord.), traduceri şi note de Florica Bechet şi Ioana Costa, Colegiul Noua Europă, Polirom, Iaşi, 2008.
MICU = *Biblia, adică Dumnezeiasca Scriptură a legii vechi şi a ceii noao*..., Blaj, 1795 [*Biblia de la Blaj – 1795*, Ediţie jubiliară, Roma, 2000].
VULG. BLAJ = *Biblia Vulgata. Blaj 1760 – 1761*, vol. I-V, ediţie realizată sub egida Institutului de Istorie „George Bariţ" din Cluj-Napoca, Camil Mureşan [coord.], Editura Academiei Române, Bucureşti, 2005.

B. Lucrări de referinţă

Gramatica limbii române, *II. Enunţul*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2005.
Gramatica limbii române, I-II, ed. a II-a, Editura Academiei Române, Bucureşti,1966.
Avram 1986: Mioara Avram, *Gramatica pentru toţi*, Editura Academiei, Bucureşti, 1986.
Boadt 1986: Lawrence Boadt, „Rhetorical Strategies in Ezekiel's Oracles of Judgment", în: Lust, Johan (ed.), *Ezekiel and His Book. Textual and Literary Criticism and their Interrelation*, Leuven University Press, Leuven, 1986, p. 182-200.
Dan 1964: Ilie Dan, *Discuţii asupra vocativului românesc*, în „Analele ştiinţifice ale Universităţii «Al. I. Cuza» din Iaşi", X, fasc.1, 1964, p. 1-13.
Graur 1936: Alexandru Graur, *Influence de vocatif sur le nominatif*, în „Bulletin linguistique", Paris-Bucarest, IV (1936), p. 194-196.
Lust 2004: Johan Lust, „Le messianisme et la Septante d'Ézéchiel", în J. Lust, K. Hauspie (ed.), *Messianism and the Septuagint. Collected Essays*, Leuven University Press, Leuven, 2004, p. 27-40.
Pană Dindelegan 2010: Gabriela Pană Dindelegan (coord.), Adina Dragomirescu, Isabela Nedelcu, Alexandru Nicolae, Gabriela Pană Dindelegan, Marina Rădulescu Sala, Rodica Zafiu, *Gramatica de bază a limbii române*, Univers Enciclopedic Gold, Bucureşti, 2010.
Puşcariu 1976: Sextil Puşcariu, *Limba română. I. Privire generală*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1976.
Sluşanschi 1994: Dan Sluşanschi, *Sintaxa limbii latine*, vol. I: *Sintaxa propoziţiei*, Editura Universităţii din Bucureşti, Bucureşti, 1994.

BDD-A19600 © 2012 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:54 UTC)

Tomescu 1998: Domniţa Tomescu, *Gramatica numelor proprii în limba română*, Editura All, Bucureşti, 1998.
Vasiliu 1956: Laura Vasiliu, *Observaţii asupra vocativului în limba română*, în Alexandru Graur (coord.), *Studii de gramatică*, I, Bucureşti, 1956, p. 5-23.
Zimmerli 1969: Walther Zimmerli, *Ezechiel*, 1-2, Neukirchener Verlag des Erziehungsvereins, Neukirchen-Vluyn, 1969.

BDD-A19600 © 2012 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:54 UTC)